

Kharkiv State Veterinary Academy, Kharkiv

Summary. Date of establishment and development of the Kharkov school of forensic experts and veterinary health and veterinary. Has provided a significant contribution in the development of outstanding scientists: a professor. Dedyudin, O.N Petrov, an associate I.A. Artyukh, O.H. Astashevskyy, M.I. Mosolov, vice president of samples. Scientists developed vetsaneksperty doctrine maintain animal products cold, and changes in meat with various techniques of processing and storage, changes in the composition of the morphological and physical, chemical, and changes in products for the face and infectious diseases, invasive animals, they have developed criteria for evaluating the health of M'meat products for them; proposed methods for improving the quality of meat and dairy products in the long-term storage; develop tests damage the meat; media growth in the pasteurization of milk for tuberculosis and brucellosis. d.V.P associate samples was one of the founders of veterinary forensic examination.

Key words: Kharkiv State Veterinary Academy, Date of veterinary medicine, veterinary examination and health, veterinary and forensic examination.

УДК 378:619:614.31:340.6(477.54)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА СУДОВО- ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЗООВЕТЕРИНАРНОЇ АКАДЕМІЇ

**Яценко І.В., д.вет.н., професор, академік АН ВО України, судово-ветеринарний експерт,
бакалавр права**

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. *Приведена інформація щодо сучасного стану та перспектив розвитку кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії. Показано якісний склад кафедри, подано дані щодо навчальної, методичної, наукової та суспільної роботи науково-педагогічних працівників кафедри.*

Ключові слова: *Харківська державна зооветеринарна академія, кафедра ветеринарно-санітарної експертизи та судово-ветеринарної медицини, сучасний стан, перспективи розвитку.*

Ветеринарна медицина галузь науки та практичних знань про хворобу тварин, їх профілактику, діагностику та лікування, визначення ветеринарно-санітарної якості та безпечності продукції тваринного і рослинного походження, діяльність спрямована на збереження здоров'я і продуктивності тварин, запобігання і захисту людей від захворювань, спільних для тварин і людей.

На сучасному етапі тваринницька галузь зазнала значних змін. Зміна форми власності та інші фактори перебудови соціальної сфери дали поштовх до перебудови та впровадження нових перспективних технологій виробництва і переробки продуктів тваринництва.

Для успішного вирішення цих завдань виключної важливості набуває професійний рівень підготовки фахівців для галузі тваринництва, ефективне використання ними знань з екології, охорони навколишнього середовища та застосування прогресивних технологій виробництва і переробки продукції тваринництва.

Відповідно до чинного Закону України "Про ветеринарну медицину" [1] основними завданнями ветеринарної медицини в Україні є:

- охорона території України від занесення з території інших держав або з карантинної зони збудників інфекційних хвороб тварин;

- профілактика і діагностика інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб тварин та їх лікування;

- державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд за якістю та безпечністю продукції тваринного, а на агропродовольчих ринках і рослинного походження, переміщенням, у тому числі експортом, імпортом, об'єктів державного ветеринарно-санітарних вимог, встановлених законодавством;

- захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

- ветеринарно-санітарна експертиза продукції тваринного, а на ринках і рослинного походження, використовується для харчування або виготовлення харчових продуктів, а також готових кормів, кормів рослинного і тваринного походження та кормових добавок;

- державний ветеринарно-санітарний контроль за якістю ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок та засобів ветеринарної медицини - бактеріологічний, радіологічний, паразитологічний і токсикологічний контроль на підприємствах переробки продовольчої сировини тваринного походження (далі – переробні підприємства) усіх форм власності : м'ясокомбінатах, птахокомбінатах, холодильниках, базах заготівлі, зберігання та реалізації продукції тваринного походження, а на агропродовольчих ринках – продукції рослинного походження;

- сприяння підвищенню кваліфікації фахівців ветеринарної медицини;

- сприяння впровадженню в практику досягнень ветеринарної медицини.

Зважаючи на вищесказане, забезпечення населення повноцінними і екологічно чистими продуктами харчування – одне з основних соціальних завдань розвитку України. Відповідно до Закону України «Про ветеринарну медицину» контроль за якістю та безпечністю продуктів тваринного, а на агропродовольчому ринку і рослинного походження при їх виробництві, переробці, зберіганні, транспортуванні і реалізації покладається на фахівців ветеринарної медицини. Для цього вони мають досконало володіти комплексом новітніх діагностичних і спеціальних методів досліджень щодо визначення якості і безпечності продуктів та сировини тваринного і рослинного походження, що призначаються для харчування людей, годівлі тварин і подальшої переробки. Саме ветеринарно-санітарна експертиза, як одна з галузей практичної діяльності фахівців ветеринарної медицини покликана запобігати захворюванням людей антропоознозами та ін. хворобами через продукти харчування, а також профілакувати захворювання худоби і птиці, що поширюються через корми тваринного походження.

Продукти тваринництва підлягають обов'язковому ветеринарно-санітарному контролю під час їх виробництва на підприємствах різної форми власності (фермерських, індивідуальних присадибних господарствах, птахофабриках, агрофірмах, м'ясопереробних підприємствах, тваринницьких фермах тощо) на всіх етапах технології переробки (м'ясо-, молоко-, птахо-, рибо-, бджолопідприємствах) при виробництві, зберіганні, переробці, транспортуванні та реалізації (на ринках, в супермаркетах, роздрібній торгівлі, на державному кордоні та транспорті тощо). Максимальне збереження кількості і якості тваринницької продукції, забезпечення її доброякісності та безпечності для здоров'я споживачів є одним з головних завдань ветеринарно-санітарного контролю і нагляду на підприємствах.

Крім того, ветеринарно-санітарний контроль продуктів тваринництва і сировини тваринного і рослинного походження здійснюється в обов'язковому порядку у місцях торгівлі тваринами, продуктами і сировиною тваринного походження. Фахівцям ветеринарної медицини і, зокрема, з ветеринарно-санітарного контролю й нагляду, нині державою надано широкі повноваження. При заготівлі, забої, переробці, реалізації м'яса, інших продуктів забою та сировини тваринного походження юридичні та фізичні особи зобов'язані отримати спеціальний дозвіл органів державної ветеринарної медицини.

Розвиток м'ясної, молочної, рибної та ін. галузей промисловості нерозривно пов'язаний з необхідністю постійного ветеринарно-санітарного контролю для підтримання високого рівня гігієни на підприємствах, оскільки без цього неможливо забезпечити високу якість і санітарне благополуччя продуктів харчування, які тут виробляються.

З огляду на специфічність сировини тваринного походження і готової продукції в промисловості найважливіше значення мають питання, що дають змогу з'ясувати, яке обладнання, які методи виробництва і технологічні процеси найбільш відповідають вимогам гігієни, на що необхідно орієнтуватись при вдосконаленні та створенні нової техніки і технології.

Фахівці повинні мати чітке уявлення, наскільки технологічний процес пов'язаний зі зміною санітарних показників сировини або продуктів тваринного походження і які виробничі умови потрібно створити для запобігання погіршення цих показників.

Розв'язуючи питання безпеки та якості продуктів фахівцям ветеринарної медицини обов'язково доводиться звертати увагу на їх санітарну оцінку. Крім того, лікар завжди має пам'ятати, що переробка зіпсованих продуктів може призвести до небажаних наслідків.

Державний ветеринарно-санітарний контроль виконується державними інспекторами ветеринарної медицини та (або) уповноваженими лікарями ветеринарної медицини і полягає у постійному забезпеченні виконання встановлених чинним законодавством ветеринарно-санітарних заходів та технічних регламентів.

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

Особливості забезпечення ринку праці спеціалістами ветеринарно-санітарного контролю в нинішніх економічних умовах полягають у необхідності підготовки висококваліфікованих фахівців з поглибленою спеціалізацією через магістратуру. Потреба в них зростає з кожним роком, оскільки за результатами проведених моніторингових досліджень лише в м. Харкові відкриваються нові і розширюються вже існуючі агропродовольчі ринки, стрімко збільшується кількість нових і філіалів діючих супермаркетів, відкриваються нові підприємства з переробки продукції тваринництва тощо.

Проведеними моніторинговими дослідженнями необхідності забезпечення фахівцями з ветеринарно-санітарної експертизи, ветеринарно-санітарного контролю і нагляду в Харківській області показав, що тенденція до збільшення в потребі таких спеціалістів з кожним роком (в перспективі до 2015 р.) буде збільшуватись (рис. 1).

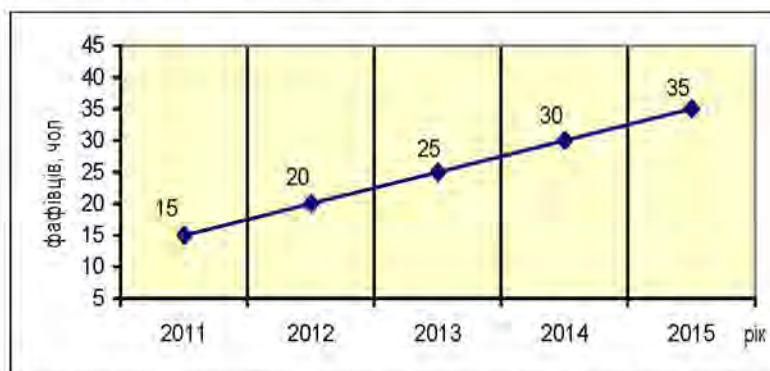

Рис. 1. Передбачувана виробнича необхідність у фахівцях з ветеринарно-санітарної експертизи, ветеринарно-санітарного контролю і нагляду в Харківській області

Повноваження лікаря ветеринарної медицини досить широкі. Він може працювати на посаді: головного лікаря ветеринарної медицини господарства, комплексу, птахофабрик; лікаря ветеринарної медицини рибгоспів, рибокомбінату, холодильників, м'ясокомбінату, птахокомбінату, ковбасних цехів, шкірзаводу, молокопереробного підприємства, лікарів науково-дослідних інститутів, вузів тощо; начальника, замісника начальника управління, завідувача відділу, секторами, провідним лікарем Комітету ветеринарної медицини України.

У навчально-методичному забезпеченні передбачено підготовка фахівців за різних напрямів в т.ч. експертиза якості і безпеки продукції тваринництва. Ставиться завдання максимально адаптувати випускників вузу до умов регіонального виробництва.

Особливістю підготовки лікарів з ветеринарно-санітарної експертизи, ветеринарно-санітарного контролю і нагляду має стати поглиблене опанування навчальних дисциплін, які вже вивчалися ними при здобутті базової вищої ветеринарної освіти (за навчальною програмою ОКР «бакалавр»), а саме інфекційних та паразитарних хвороб, іноземної мови професійного спрямування, інформаційних технологій у ветеринарній медицині, теорії наукових досліджень тощо).

Зважаючи на вищезазначене навчально-методична та виховна робота колективом кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії проводяться студентів ОКР «Бакалавр» на 1-4 курсах і ОКР «Магістр» на ФВМ, а також технологічному факультеті і факультеті біотехнологій і природокористування з таких спеціальностей (табл. 1):

Таблиця 1

Дисципліни, які викладаються на кафедрі ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини ХДЗВА

Спеціальність	Дисципліни
6.110101 «Ветеринарна медицина»	«Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва» (ФВМ)
8.110101 «Ветеринарна медицина»	«Порівняльна морфологія та судова ветеринарна медицина» (ФВМ)
8.110101 «Ветеринарна медицина»	«Ветеринарне законодавство України з основами міжнародного ветеринарного права» (ФВМ)
8.09010201 «Якість і безпека продуктів АПК»	«Якість і безпека продукції тваринництва» (ТФ)

8.09020101 «Водні біоресурси та аквакультури»	«Ветеринарно-санітарна експертиза продукції рибництва» (ФБПК)
---	---

Організація навчання студентів на кафедрі регламентується типовими навчальними програмами, навчальними планами, робочими програмами, розкладом навчальних занять.

Для реалізації навчально плану ставиться мета зосередити зусилля професорсько-викладацького складу кафедри з підготовки лікарів ветеринарної медицини для аграрного сектору економіки України. В основі такого підходу лежить принцип згідно з яким майбутній фахівець має володіти методами контролю і нагляду за безпечністю і якістю продукції тваринництва, адже забезпечення населення країни високоякісним продовольством – це стратегічний курс аграрної політики нашої держави. Тому завданням підготовки висококваліфікованих фахівців, зокрема з з ветеринарно-санітарної експертизи, якості і безпеки продукції тваринництва є оптимізація навчальних планів і навчальних програм до вимог сучасного та перспективного виробництва, інтеграція їх до рекомендацій Болонського процесу.

Лекційні курси та лабораторні заняття в кожній академічній групі закріплені за викладачами кафедри.

Навчально-методична, виховна та наукова робота кафедри спрямовані на підготовку висококваліфікованих фахівців – лікарів ветеринарної медицини, технологів виробництва і переробки продукції тваринництва, мисливствознавців та фахівців з водних біоресурсів і аквакультури.

В 2010 р. кафедра ветеринарно-санітарної експертизи, санітарії та гігієни продукції тваринництва перейменована на кафедру ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини. Загальна площа всіх приміщень становить 290 м², а площа навчальних аудиторій - 183 м².

Нині на кафедрі працює 10 науково-педагогічних працівників: 1 доктор ветеринарних наук, професор (Яценко І.В.), 6 кандидатів ветеринарних наук (Дегтярьов М.О., Бусол Л.В., Жиліна В.М., Цивірко І.Л., Бондаревський М.М., Кам'янський В.В.), доцентів, 1 кандидат біологічних наук, доцент (Труш А.М.), 2 асистента (Головка Н.П., Шевченко К.О. Абузнайд Карем). Навчальний процес допомагають забезпечувати старший лаборант (Ладона М.С.) і лаборанти (Сененко Є.О. і Кириченко В.М.). середній вік викладачів становить 44 роки.

Обсяг педагогічного навантаження по кафедрі в 2009-2010 рр. склав 6546 год., в 2010-2011 рр. – 6598 год., в 2011-2012 – 7307 год., в 2012-2013 рр. – 7172 год., в 2013-2014 рр. – 7900 год.

Лекції читають професор та доценти кафедри з використанням сучасної мультимедійної техніки. Конспекти лекцій періодично оновлюються, одночасно з появою нових відомостей в спеціальній періодичній і науковій літературі з ветсанекспертизи.

Лабораторні заняття забезпечені необхідним інструментарієм, приладами, реактивами, таблицями, стендами, натуральними висушеними чи замороженими об'єктами ветеринарно-санітарної експертизи, виготовленими студентами гуртківцями під керівництвом викладачів.

Лабораторні заняття з ветсанекспертизи на кафедрі

Вже більше 10-и років в академії на факультеті ветеринарної медицини введено спеціалізацію в т.ч. з ветеринарно-санітарної експертизи. Під час занять студенти поглиблено

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

опановують теми, які не входять в програму вивчення ветсанекспертизи на загальному потоці. Серед них: «Особливості ветсанекспертизи рослинних харчових продуктів у сучасних умовах, згідно загальнодержавної програми органічного виробництва», «Ветеринарно-санітарний контроль за показниками якості та безпечності продуктів харчування, згідно Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні ГМО», «Особливості виробництва функціональних молочних продуктів та їх ветеринарно-санітарна оцінка», «Особливості ветеринарно-санітарного контролю на м'ясопереробних підприємствах в Україні та країнах ЄС», «Ветеринарно-санітарна експертиза сухих молочних продуктів», «Ветеринарно-санітарна експертиза морозива», «Ветеринарно-санітарна експертиза молочних консервів» тощо.

Технологія приготування та ветсанекспертиза домашньої ковбаси в навчальній лабораторії кафедри (заняття із спеціалізації)

Лабораторне заняття з ветсанекспертизи рослинних харчових продуктів в навчальній лабораторії кафедри (заняття із спеціалізації)

З курсу «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва» проводиться навчальна практика на переробних підприємствах, державних лабораторіях ветеринарної медицини і лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи, лабораторіях науково-дослідних інститутів.

Середній бал з дисциплін, які викладаються на кафедрі становить: з ветсанекспертизи – 3,6-3,9; судової ветеринарної медицини та порівняльної морфології – 4,1-4,5; ветеринарного законодавства України та основ міжнародного ветеринарного права – 4,1; якості і безпеки продукції АПК – 3,6-3,9; ветеринарно-санітарній експертизі продукції рибництва – 4,0.

На кафедрі є 4 навчальні лабораторії: лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів ім. В.П. Образцова, лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи молока і молочних продуктів, лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи харчових тваринних гідробіонтів, апіпродуктів та рослинних харчових продуктів, лабораторія мікробіології харчових продуктів. В них проводяться лабораторні заняття.

В кожній аудиторії організовано 4 робочих місця. Під час лабораторних занять академічну групу ділять на 4 підгрупи. Студенти користуються робочим зошитом, розробленим викладачами кафедри, який має Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, також атласами, таблицями, стендами, відеофільмами. Розроблені методичні вказівки і видані навчальні посібники охоплюють увесь навчальний процес.

Під час проведення лабораторних занять використовується мультимедійний проектор, DVD-програвачі, колекція відеофільмів (245), колекція натуральних заморожених й висушених об'єктів ветеринарно-санітарної експертизи, фотоілюстрації, таблиці, стенди тощо.

Усі викладачі кафедри підвищують свою кваліфікацію згідно з планом.

На кафедрі організовано постійне чергування викладачів і допоміжного персоналу в позаурочний час для самостійної роботи й відпрацювання пропущених занять студентами. Ці заняття забезпечуються таблицями, реактивами, необхідним обладнанням.

Теоретичні заняття та відпрацювання методик дослідження продуктів тваринництва, відпрацьовані в добре оснащених лабораторіях кафедри, магістранти успішно закріплюють на

регулярних виїзних заняттях на переробні підприємства, в лабораторії та НДІ України (м. Богодухів: рибкомбінат «Екватор», агропродовольчий ринок, м'ясокомбінат; м. Чугуїв: м'ясокомбінат; м. Харків: державна лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи Центрального ринку, регіонарна лабораторія ветеринарної медицини, НДІ жирів і масел, НДІ тваринництва). Ці моменти навчального процесу неодноразово висвітлювалися в газетах «Темпус» та «Вісті Дергачівщини».

Лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів ім. В.П. Образцова

Лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи харчових тваринних гідробіонтів, апіпродуктів та рослинних харчових продуктів

Лабораторне заняття в лабораторії молекулярно-генетичних методів досліджень ім. П.І. Вербицького ХДЗВА: «Виявлення збудників харчових токсикоінфекцій».

Активно збагачується матеріально-технічна і науково-методична база: придбані нові інструменти, обладнання, прилади; виготовлено наглядні посібники (стенди, таблиці, муляжі); виготовлено заморожені та засушені об'єкти ветеринарно-санітарної експертизи (тушки риби, тушка качки, тушка фазана, тушка курки, тушка кроля і нутрії, голова свиняча з розпрепарованими лімфатичними вузлами, великим жувальким і криловим м'язами, окремі внутрішні органи різних видів тварин) створено мультимедійні лекційні посібники на електронних носіях; розроблено робочі зошити для лабораторних робіт з усіх дисциплін, що викладаються на кафедрі. Під час підготовки фахівців з ветеринарно-санітарної експертизи, якості і безпеки продукції тваринництва особлива увага приділяється практичним питанням і використанню живих об'єктів у навчальному процесі, продуктам харчування та сировині тваринного походження.

Між викладачами розподілені обов'язки. Кафедра готує студентів до студентської олімпіади з ветеринарної медицини.

Ознайомлення з роботою державної лабораторії ветсанекспертизи на ринку м. Богодухів

Ознайомлення з технологією виробництва рибних консервів на Богодухівському рибоконсервному заводі «Екватор».

Виїздне практичне заняття з ветсанекспертизи на Чугуївському м'ясокомбінаті Харківської області

Практичне заняття з ветсанекспертизи в умовах державної лабораторії ветсанекспертизи Центрального ринку (м. Харків)

Практичне заняття з ветсанекспертизи в умовах Харківської регіональної лабораторії ветеринарної медицини

Практичне заняття з ветсанекспертизи в умовах НДІ жирів і масел (м. Харків)

На заключному етапі навчання під керівництвом провідного викладача академічної групи студенти виконують курсову роботу, згідно методичних вказівок, розроблених на кафедрі. Засвоєнню теоретичного і практичного матеріалу сприяє навчальна виробнича практика на переробних підприємствах, державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках, лабораторіях ветеринарної медицини різних рівнів тощо.

Виробнича практика студентів на Чугуївському м'ясокомбінаті Харківської області

Завершитися підготовка магістрантів з ветеринарно-санітарної експертизи є підготовка та захист дипломної роботи, що виконується на практичному матеріалі, економічно обґрунтовується та містить висновки і рекомендації виробництву. Приблизний перелік тем дипломних робіт: «Порівняльна ветеринарно-санітарна характеристика якості молока, що надходить на ТОВ "Данон" м. Херсон від суб'єктів господарювання різної форми власності», «Порівняльна характеристика показників якості, безпечності та натуральності питного коров'ячого молока різних виробників східного регіону України», «Ветеринарно-санітарна експертиза яєць курячих столових та перепелиних харчових за різних умов зберігання», «Аналіз показників якості та безпечності м'яса вітчизняних та закордонних виробників», «Ветеринарно-санітарна експертиза молока і молочних продуктів домашнього виготовлення», «Оцінка якості та безпечності морожених креветок, що реалізуються в торговельній мережі м. Харкова», «Оцінка якості та безпечності м'ясних консервів, що реалізуються в торговельній мережі м. Харкова», «Порівняльний аналіз показників безпечності молочної сировини та молокопродуктів за вітчизняними, європейськими та міжнародними нормами», «Оцінка якості та безпечності соків, що реалізуються в торговельній мережі м. Харкова», «Якість і безпечність молока незбираного згущеного з цукром виробленого в Первомайському молочно-консервному комбінаті», «Ветеринарно-санітарна оцінка меду бджолиного, що реалізується в торговельній мережі м. Харкова», «Ветеринарно-санітарна оцінка курячих яєць, представлених на споживчих ринках м. Харкова за показниками безпечності», «Особливості проведення ветеринарно-санітарного контролю продуктів забою сільськогосподарських тварин за умов вимушеного та подвірного забою», «Зміна вмісту соматичних клітин у молоці корів в основний період лактації» тощо.

Контроль якості викладання дисциплін, які викладаються на кафедрі, здійснюється шляхом взаємовідвідування занять викладачами і завідувачем кафедри. Для цього на кафедрі ведеться спеціально оформлений журнал.

Співробітники кафедри підготували ліцензійну справу щодо відкриття в ХДЗВА спеціальності 8.11010102 "Ветеринарно-санітарна експертиза, якість та безпека продукції тваринництва" галузі знань 1101 «Ветеринарія» освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

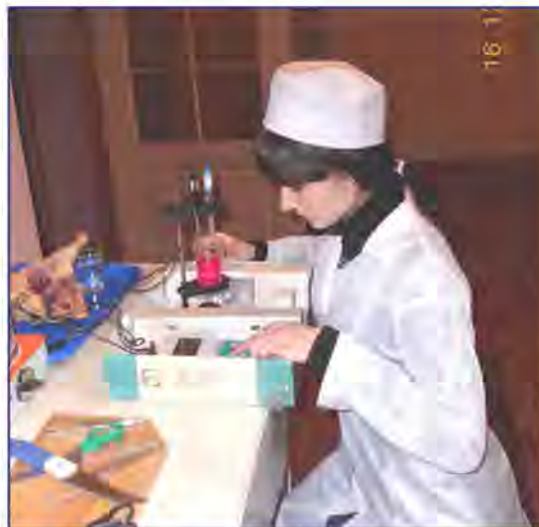
Співробітники кафедри також підготували ліцензійну справу щодо відкриття в ХДЗВА робочої спеціальності «Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу».

Методична робота кафедри спрямована на якісне забезпечення навчального процесу з усіх дисциплін, проводиться всіма викладачами. Для цього розроблено навчальні програми, робочі

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

програми, навчально-методичні комплекси, науково-методичні рекомендації, написано навчальні посібники, підготовлено анатомічні препарати.

Доцент Труш А.М. є співавтором базової робочої програми з ветеринарно-санітарної експертизи для студентів з спеціальності «Ветеринарна медицина».

Виконання дипломних робіт на кафедрі

Співробітниками кафедри видано навчальні та навчально-методичні посібники з Грифом МОН України (5) та Мінагрополітики і продовольства України (7): «Об'єкти мисливського промислу та їх ветеринарно-санітарний контроль в Україні» (Гриф Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, лист № 1/11-1026 від 08.11.2011 р.) [2], «Ветеринарно-санітарна експертиза рослинних харчових продуктів» (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3032 від 13.04.2010 р.) [3], «Тлумачний словник термінів ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини» (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3029 від 13.04.2010 р.) [4], «Ветеринарно-санітарна експертиза молока та молочних продуктів в Україні: теоретична частина та лабораторний практикум» (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/11055 від 06.06.2013 р.) [5], «Організаційні та процесуальні основи судово-ветеринарної експертизи в Україні» (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3028 від 13.04.2010 р.) [6], «Ветеринарне законодавство України». Збірник нормативно-правових актів. – Книга перша (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.) [7], «Ветеринарне законодавство України». Збірник нормативно-правових актів. – Книга друга (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.) [8], «Ветеринарне законодавство України». Збірник нормативно-правових актів. – Книга третя. – (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.) [9], «Ветеринарне законодавство України». Збірник нормативно-правових актів. – Книга четверта. – (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.) [10], «Експрес-довідник з ветеринарно-санітарної експертизи у запим'яннях та відповідях» (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3027 від 13.04.2010 р.) [11], «Топографія нутрощів свійських тварин» [12], «Методичні рекомендації з виконання, оформлення та захисту курсової роботи з дисципліни "Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології виробництва і стандартизації продуктів тваринництва"» [13], «Практика судово-ветеринарної експертизи: Хрестоматія» [14], «Робочий зошит з ветеринарно-санітарної експертизи для лабораторних занять та самостійної роботи» (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/11059 від 06.06.2013 року) [15], «Ветеринарне правознавство України» (Гриф Міністерства аграрної політики України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.) [16], «Ветеринарно-санітарна експертиза молока і молочних продуктів з основами технології та гігієни виробництва: Базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту» [17], «Підготовка тварин до забою, основи технології їх переробки та ветеринарно-санітарна експертиза і санітарне оцінювання м'яса: Базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту» [18],

Деякі навчальні та навчально-методичні посібники, написані науково-педагогічними працівниками кафедри (2009-2014 рр.)

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

«Ветеринарно-санітарна експертиза необроблених харчових продуктів, сировини тваринного походження, м'ясних продуктів і харчових яєць з основами технології та гігієни їх виробництва: Базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту» [19], «Ветеринарно-санітарна експертиза за хвороб, радіаційного ураження, отруєнь тварин. Харчові токсикоінфекції та токсикози мікробної етіології: Базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту» [20], «Ветеринарно-санітарний контроль, консервування та основи технології переробки риби і рибної ікри» [25].

На кафедрі проходять підвищення кваліфікації державні та приватні лікарі ветеринарної медицини з напрямку «Ветеринарно-санітарний контроль та забезпечення якості і безпечності продукції тваринництва»: завідувачі і фахівці державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках, співробітники ветеринарної міліції МВС України, держані інспектори ветеринарно-санітарного контролю і нагляду на державному кордоні і транспорті.

Професор Яценко І.В. читав лекції з судово-ветеринарної експертизи для фахівців післядипломної освіти в НУБіП України, Луганському ДАУ, Дніпропетровському ДАУ.

На кафедрі розробляються 8 ініціативних наукових тематик, 4 з яких мають номер державної реєстрації (табл. 2):

Таблиця 2

Тематика наукових досліджень кафедри у 2009-2014 н.р.

Наукові теми	Керівники	№ державної реєстрації
Розробити комплекс морфологічних критеріїв для визначення видової належності біологічного матеріалу у судовій ветеринарній експертизі (виконавці: професор Яценко І.В.)	проф. Гаврилін П.М.	0107U009895
Морфологічні параметри організму тварин як об'єкти судово-ветеринарної експертизи (виконавці: професор Яценко І.В., доцент Бондаревський М.М., доцент Кам'янський В.В., аспірант Шевченко К.О., аспірант Абузнайд Карем)	професор Яценко І.В.	0109U008560
Лікувальна справа тварин та генез ветеринарного законодавства в Україні та зарубіжних країнах (виконавці: професор Яценко І.В., асистент Головка Н.П.)	професор Яценко І.В.	0109U008562
Система моніторингу санітарної якості та безпеки гідробіонтів в Україні (виконавець доцент Труш А.М.)	професор Яценко І.В.	0109U008561
Удосконалення методів оцінки безпечності продуктів тваринництва у ветеринарній медицині (виконавець: доцент Труш А.М.)	доцент Труш А.М.	
Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів забою курчат-бройлерів при згодовуванні ультра дисперсного заліза (виконавець: доцент Бусол Л.В.)	професор Якубчак О.М. (НУБіП У)	
Цистицеркоз та його вплив на якісні показники м'яса (виконавець: доцент Цивірко І.Л.)	доцент Цивірко І.Л.	
Моніторинг залишків ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у необроблених харчових продуктах тваринного походження (виконавець: доцент Жиліна В.М.)	доцент Жиліна В.М.	

Згідно з вищезазваною науково-дослідною тематикою на кафедрі за звітний період виконувались та були захищені 3 кандидатські дисертації:

1) Бусол Л.В. «Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів забою курчат-бройлерів при згодуванні наноконцентрату порошка феромагнетика», 2010 р. (науковий керівник – професор Якубчак О.М.);

2) Кам'янський В.В. «Морфологічні параметри кісток п'ястка та пальців кисті при визначенні віку великої рогатої худоби», 2011 р. (науковий керівник – професор Яценко І.В.);

3) Бондаревський М.М. «Морфологічні особливості кісток плесна і пальців тазової кінцівки як критерії визначення віку великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності», 2012 р. (науковий керівник – професор Яценко І.В.).

Нині на кафедрі доцент Бусол Л.В. виконує докторську дисертацію, а 2 аспіранта виконують кандидатські дисертації за тематикою:

1) Абузнайд Карем «Судово-ветеринарні критерії визначення віку і статі великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності за морфологічними особливостями носомозкового відділу черепа»;

2) Шевченко К.О. «Морфологічні критерії нижньої щелепи великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності, як об'єкти судово-ветеринарної експертизи».

Професор Яценко І.В. є науковим консультантом докторської дисертації.

Викладачами кафедри підготовлено і видруковано 5 монографій: «Структурні особливості кісток плесна і тазової кінцівки великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності в аспекті судової ветеринарної експертизи» [21], «Судово-ветеринарне значення структурних параметрів скелета ссавців для визначення видової належності біологічного матеріалу» [22], «Судово-ветеринарне значення параметрів кісток п'ястка та пальців грудних кінцівок для визначення віку великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності» [23], «Структурні особливості кісток великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності в аспекті судово-ветеринарної експертизи» [24], «Ветеринарно-санітарний контроль убоя овець при овисном цистицеркозе» [26].

Монографії написані науково-педагогічними працівниками кафедри (2009-2014 рр.)

За матеріалами дисертаційних робіт розроблено і запропоновано виробництву 5 науково-практичних рекомендацій, отримано 7 деклараційних патентів на корисну модель України.

В 2009 році Яценку І.В. присуджено науковий ступінь доктора ветеринарних наук, а в 2010 р. його обрано академіком академії наук вищої освіти України. У 2011 р. він закінчив Харківський національний університет внутрішніх справ і отримав кваліфікацію бакалавра права, а в 2012 р. йому присвоєно вчене звання професора.

За останні п'ять років 2-м викладачам кафедри присвоєно вчене звання доцента (Бусол Л.В. і Цивірко І.Л.), а також 2-х викладачів обрано на посаду доцентів (Бондаревський М.М. і Кам'янський В.В.).

Науково-педагогічні працівники кафедри беруть активну участь в міжнародних наукових конференціях, які проходять в Харківській державній зооветеринарній академії, інших навчальних і наукових закладах України та за кордоном. На науково-практичних і навчально-методичних конференціях за останні п'ять років викладачами кафедри зроблено 21 доповідь, опубліковано 68 наукових статей, опоновано 2-і докторські й 5 кандидатських дисертацій, надано 24 відгуків на автореферати дисертацій, 6 рецензій – на навчальні посібники.

На кафедрі постійно діє науковий гурток студентів і магістрантів. Розроблено Положення про науковий гурток студентів та магістрантів з ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини (2010 р.).

11 квітня щорічно на кафедрі ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини ХДЗВА вже стало традицією проводити наукову конференцію студентів та магістрантів ФВМ ХДЗВА. Конференції проходять під девізом «Практичні та теоретичні досягнення молодих науковців-аграріїв» та присвячуються Дню науки. В роботі конференцій беруть участь магістранти НУБіП України під керівництвом доцента кафедри ветеринарно-санітарної експертизи НУБіП України Білика Р.І.

Наукова конференція студентів та магістрантів «Практичні та теоретичні досягнення молодих науковців-аграріїв» (11.04.2013 р.) на кафедрі ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини

Кафедра ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини активно співпрацює з іншими кафедрами Харківської державної зооветеринарної академії, а також із спорідненими кафедрами інших ВУЗів України: кафедрою ветеринарно-санітарної експертизи Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ), кафедрою ветеринарно-санітарної та радіологічної експертизи Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, кафедрою паразитології та ветсанекспертизи Дніпропетровського державного аграрного університету тощо, Інститутом судових експертиз ім. Бокаріуса (м. Харків), лабораторією біобезпеки і екологічного контролю ресурсів АПК Дніпропетровського ДАУ, ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», (м. Харків), що дозволяє обмінюватись досвідом, новими ідеями, створювати концептуальні підходи до викладання дисциплін, особливо нововведених, що позитивно відображається на викладацькій діяльності.

Між кафедрою і НДЦ біобезпеки і екологічного контролю ресурсів АПК Дніпропетровського ДАУ, також Інститутом нанобіотехнологій і ресурсозбереження (м. Київ) заключено договори про творчу співпрацю.

На запит правоохоронних органів кафедра ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини надає консультації та проводить судово-ветеринарні експертизи та дослідження об'єктів ветеринарної медицини. Рішенням вченої ради Харківської державної зооветеринарної академії при академії вперше в Україні створено Бюро судово-ветеринарних досліджень, завідувачем якого призначено професора І.В. Яценка.

Науково-педагогічні працівники кафедри беруть активну участь в суспільному житті, проводять організаційно-виховну роботу серед студентської молоді. Так, Професор Яценко І.В. є членом НМК України з напрямку «Ветеринарна медицина», а також членом експертної ради ДАК України, відповідальним секретарем збірника наукових праць ХДЗВА «Проблеми ветеринарної медицини та зооінженерії».

Доцент Жиліна В.М. брала участь у міжнародному проекті "Темпус", а також вона є начальником навчального відділу ХДЗВА.

Доцент Бондаревський М.М. з 2007 по 2013 р. був завідувачем відділу практичної підготовки студентів пкадемії.

Професор Яценко І.В., доцент Бусол Л.В., доцент Бондаревський М.М. є членами вченої ради ФВМ ХДЗВА.

Професор Яценко І.В. та доцент Жиліна В.М. є членами вченої ради академії а також були членами спеціалізованої вченої ради К 64.070.01 у ХДЗВА.

Доценти Бусол Л.В., Дегтярьов М.О., Труш А.М. та асистент Головка Н.П. є кураторами академічних груп на факультеті ветеринарної медицини. На засіданнях кафедри регулярно

обговорюються питання навчального, методичного, наукового характеру, забезпеченості занять, виконання співробітниками доручень, стан кураторської роботи викладачів.

Міжнародний проект "Темпус"

Всі викладачі кафедри беруть активну участь в профорієнтаційній роботі, зокрема, у закріплених регіонах: Жовтневому районі м. Харків, м. Дзержинську (Донецька область), м. Миргород (Полтавська область). За 2012-2013 н.р. викладачами кафедри до студентських лав академії залучено 34 абітурієнтів.

В 2012 р. відсвяткувала своє 70-річчя доцент кафедри Югай Ніна Опанасівна. За вагомий педагогічний внесок, розбудову кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини ХДЗВА, за клопотанням кафедри та сприянню ректорату академії вона нагороджена відзнакою «Знак пошани».

Професор Яценко І.В. нагороджений Грамотою головного управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації (2011 р.), а також йому винесена Подяка від Науково-методичного центру інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта» (2013 р.).

Отже, організація навчального процесу на кафедрі ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії відповідає вимогам навчальних планів і робочих програм та здійснюється згідно календарно-тематичних планів.

В перспективі розвитку та діяльності кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії необхідно:

- активізувати наукову роботу із виконанням кандидатських і докторських дисертацій аспірантами і викладачами кафедри;
- необхідно посилити профорієнтаційну роботу співробітниками кафедри;
- посилити зміцнення матеріально-технічної бази кафедри шляхом виконання договірних тем, в т.ч. проведення судово-ветеринарних досліджень;
- систематично підвищувати науково-професійний і педагогічний рівень науково-педагогічних працівників кафедри;
- забезпечити кафедрі необхідним новітнім обладнанням для проведення наукових досліджень викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів;
- активізувати видавництво методичної літератури державною мовою;
- розширити наглядний матеріал з нових дисциплін для магістрантів та фахівців післядипломної освіти;
- посилити персональну відповідальність викладачів кафедри за проведення наукових досліджень, впровадження їх у виробництво, залучати до роботи студентів-гуртківців;
- систематично проводити контроль знань студентів, проводити олімпіади і брати участь у студентських олімпіадах різного рівня (внутрішньовузівські, міжвузівські, всеукраїнські);
- активізувати студентську наукову роботу в науковому гуртку;
- один раз на рік організувати на кафедрі наукову конференцію студентів та магістрантів (квітень, 2014 р.), де заслуховувати результати наукової діяльності студентів і магістрантів;
- забезпечити студентів необхідними сучасними навчально-методичними посібниками, електронними посібниками, використовуючи мультимедійні програми;
- активізувати роботу з фахівцями, що проходять післядипломне навчання (державні та приватні лікарі ветеринарної медицини з напрямку «Ветеринарно-санітарний контроль та забезпечення якості і безпечності продукції тваринництва»: директора і фахівці державних

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках, співробітники ветеринарної міліції МВС України, держані інспектори ветеринарно-санітарного контролю і нагляду на державному кордоні і транспорті);

- проведати міжрайоні та обласні семінари з питань якості і безпечності тваринницької продукції з фахівцями ветеринарної медицини різних категорій;

- надавати консультації та послуги переробним підприємствам України;

- активізувати співробітництво з судово-слідчими органами України з питань проведення судово-ветеринарних досліджень об'єктів тваринного походження.

Література

1. Закон України Про ветеринарну медицину. Із змінами // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 8. - ст. 62; 2003 р., № 16, ст. 126, № 27, ст. 209; 2005 р., № 9, ст. 180; 2006 р., № 14, ст. 116.
2. Яценко І.В. Об'єкти мисливського промислу та їх ветеринарно-санітарний контроль в Україні / І.В. Яценко, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський. – Харків, 2011. – 332 с. (Гриф Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, лист № 1/11-1026 від 08.11.2011 р.).
3. Яценко І.В. Ветеринарно-санітарна експертиза рослинних харчових продуктів: Навчальний посібник для студентів та магістрантів за спеціальністю "Ветеринарна медицина" / І.В. Яценко, А.М. Труш, М.О. Дегтярьов, Н.О. Югай, І.Л. Цивірко, В.М. Жиліна, М.М. Бондаревський, Л.В. Бусел, Ю.В. Коломієць. В.В. Кам'янський; за ред. доктора вет. наук Яценка І.В. – Харків, 2009. – 240 с. (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3032 від 13.04.2010 р.).
4. Яценко І.В. Тлумачний словник термінів ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини: Навчальний посібник / І.В. Яценко, А.М. Труш. – Харків: Еспада, 2010. – 352 с. (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3029 від 13.04.2010 р.).
5. Яценко І.В. Ветеринарно-санітарна експертиза молока та молочних продуктів в Україні: теоретична частина та лабораторний практикум. Навчальний посібник / І.В. Яценко, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський. Н.О. Югай, М.О. Дегтярьов. – Харків: Еспада, 2013. – 384 с. (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/11055 від 06.06.2013 р.).
6. Яценко І.В. Організаційні та процесуальні основи судово-ветеринарної експертизи в Україні: Навчальний посібник для магістрантів за спеціальністю 8.130501 "Ветеринарна медицина" / І.В. Яценко, О.М. Якубчак, М.М., Р.І. Білик, В.В. Кам'янський. – Харків, Київ, 2009. – 109 с. (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3028 від 13.04.2010 р.).
7. Яценко І.В. Ветеринарне законодавство України. Збірник нормативно-правових актів / І.В. Яценко, О.В. Митрофанов, М.М. Бондаревський, С.А. Ткачук, Р.І. Білик. – Харків : Стиль-Издат, 2012-2013. – Книга перша. – 285 с. (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.).
8. Яценко І.В. Ветеринарне законодавство України. Збірник нормативно-правових актів / І.В. Яценко, О.В. Митрофанов, М.М. Бондаревський, С.А. Ткачук, Р.І. Білик. – Харків : Стиль-Издат, 2012-2013. – Книга друга. – 324 с. (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.).
9. Яценко І.В. Ветеринарне законодавство України. Збірник нормативно-правових актів / І.В. Яценко, О.В. Митрофанов, М.М. Бондаревський, С.А. Ткачук, Р.І. Білик. – Харків : Стиль-Издат, 2012-2013. – Книга третя. – 315 с. (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.).
10. Яценко І.В. Ветеринарне законодавство України. Збірник нормативно-правових актів / І.В. Яценко, О.В. Митрофанов, М.М. Бондаревський, С.А. Ткачук, Р.І. Білик. – Харків : Стиль-Издат, 2012-2013. – Книга четверта. – 256 с. (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.).
11. Яценко І.В. Експрес-довідник з ветеринарно-санітарної експертизи у запим'яннях та відповідях: Навчальний посібник / І.В. Яценко, А.М. Труш, М.О. Дегтярьов, Н.О. Югай, І.Л. Цивірко, В.М. Жиліна, М.М. Бондаревський, Л.В. Бусел, Ю.В. Коломієць. – Харків: Еспада, 2011. – 240 с. (Гриф Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-3027 від 13.04.2010 р.).
12. Гаврилін П.М. Топографія нутроців свійських тварин : Навчальний посібник для фахівців ветеринарної медицини / П.М. Гаврилін, І.В. Яценко, А.В. Оліяр, Н.М. Тішкіна, М.О. Лещова. - Дніпропетровськ, ДДАУ, 2010. – 155 с.
13. Методичні рекомендації з виконання, оформлення та захисту курсової роботи з дисципліни "Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології виробництва і стандартизації продуктів тваринництва" / І.В. Яценко, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський, І.Л. Цивірко, Л.В. Бусел, А.М. Труш, М.О. Дегтярьов, В.Н. Жилина. – Храків : РВВ ХДЗВА, 2013. – 28 с.

14. Яценко І.В. Практика судово-ветеринарної експертизи: Христоматія / І.В. Яценко, А.М. Труш, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський. – Харків: Стиль-Издат, 2013. – 226 с.
15. Яценко І.В. Робочий зошит з ветеринарно-санітарної експертизи для лабораторних занять та самостійної роботи: Навчально-методичний посібник / І.В. Яценко, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський, А.М. Труш, Н.О. Югай, М.О. Дегтярьов, Жиліна В.М., І.Л. Цивірко, Л.В. Бусол, Н.П. Головка. – Харків: Стиль-Издат, 2013. – 158 с. (Гриф Міністерства аграрної політики та продовольства України. Лист №37-128-13/11059 від 06.06.2013 року).
16. Яценко І.В. Ветеринарне правознавство України: Навчальний посібник / І.В. Яценко, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський. – Харків: Стиль-Издат, 2013. - (Гриф Міністерства аграрної політики України, лист № 37-128-13/21121 від 07.11.2012 р.).
17. Яценко І.В. Ветеринарно-санітарна експертиза молока і молочних продуктів з основами технології та гігієни виробництва: Базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту / І.В. Яценко, Н.О. Югай, М.О. Дегтярьов, А.М. Труш, В.М. Жиліна, І.Л. Цивірко, Л.В. Бусол, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський. – Харків: Стиль-Издат, 2011. – 150 с.
18. Яценко І.В. Підготовка тварин до забою, основи технології їх переробки та ветеринарно-санітарна експертиза і санітарне оцінювання м'яса: Базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту / І.В. Яценко, Н.О. Югай, М.О. Дегтярьов, А.М. Труш, В.М. Жиліна, І.Л. Цивірко, Л.В. Бусол, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський. – Харків: Стиль-Издат, 2011. – 171 с.
19. Яценко І.В. Ветеринарно-санітарна експертиза необроблених харчових продуктів, сировини тваринного походження, м'ясних продуктів і харчових яєць з основами технології та гігієни їх виробництва / І.В. Яценко, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський, Н.О. Югай, М.О. Дегтярьов, А.М. Труш, І.Л. Цивірко, В.М. Жиліна, Л.В. Бусол. – Харків: Стиль-Издат, 2013. – 197 с.
20. Яценко І.В. Ветеринарно-санітарна експертиза за хвороб, радіаційного ураження, отруєнь тварин. Харчові токсикоінфекції та токсикози мікробної етіології / І.В. Яценко, Н.О. Югай, М.О. Дегтярьов, А.М. Труш, І.Л. Цивірко, В.М. Жиліна, Л.В. Бусол, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський. – Харків: Стиль-Издат, 2012. – 136 с.
21. Яценко І.В. Структурні особливості кісток плесна і тазової кінцівки великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності в аспекті судової ветеринарної експертизи: Монографія / І.В. Яценко, М.М. Бондаревський. –Харків: Стиль-Издат, 2012. – 200 с.
22. Яценко І.В. Судово-ветеринарне значення структурних параметрів скелета свавців для визначення видової належності біологічного матеріалу: Монографія / І.В. Яценко, П.М. Гаврилін, М.М. Бондаревський. – Харків: Стиль-Издат, 2012. – 303 с.
23. Яценко І.В. Судово-ветеринарне значення параметрів кісток п'ястка та пальців грудних кінцівок для визначення віку великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності: Монографія / І.В. Яценко, В.В. Кам'янський, М.М. Бондаревський. – Харків: Стиль-Издат, 2013. – 226 с.
24. Структурні особливості кісток великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності в аспекті судово-ветеринарної експертизи: Монографія / І.В. Яценко, С.А. Ткачук, Р.І. Білик, В.В. Кам'янський. – Київ: Біопром, 2013. – 256 с.
25. Труш А.М. Ветеринарно-санітарний контроль, консервування та основи технології переробки риби і рибної ікри / А.М. Труш, І.В. Яценко, А.М. Труш, Р.І. Білик. – Харків: Стиль-Издат, 2014. – 260 с.
26. Цивирко І.Л. Ветеринарно-санітарний контроль продуктів убоя овець при овисном цистицеркозе / І.Л. Цивирко, І.В. Яценко, Л.В. Бусол, Н.М. Бондаревський. – Харків: Стиль-Издат, 2014. – 92 с.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КАФЕДРЫ ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ И СУДЕБНО- ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ ХАРЬКОВСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЗООВЕТЕРИНАРНОЙ АКАДЕМИИ

Яценко И.В., д.вет.н., профессор, академик АН ВО Украины, судебно-ветеринарный эксперт, бакалавр права

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. Приведенная информация относительно современного состояния и перспектив развития кафедры ветеринарно-санитарной экспертизы и судебной ветеринарной медицины Харьковской государственной зооветеринарной академии. Показано качественный состав кафедры, представлены данные по учебной, методической, научной и общественной работы научно - педагогических работников кафедры.

Ключевые слова: Харьковская государственная зооветеринарная академия, кафедра ветеринарно-санитарной экспертизы и судебно-ветеринарной медицины, современное состояние, перспективы развития.

THE CURRENT SITUATION AND FUTURE DEVELOPMENT OF THE DEPARTMENT OF HEALTH AND VETERINARY EXAMINATION AND FORENSIC VETERINARY MEDICINE KHARKIV STATE ACADEMY OF VETERINARY

Yatsnko I.V. d.vet.n., professor, academician of Ukraine ye forensic veterinary expert, LL.B.
Kharkiv State Veterinary Academy, Kharkiv

Summary. Current information about the current situation and prospects of the Department of Veterinary examination and veterinary forensic Kharkiv State Veterinary Academy. Show the quality department, presented data on the scientific work of educational, technical, scientific, social and faculty in the department.

Key words: Kharkiv State Academy of Veterinary Medicine, Department of Veterinary examination and forensic veterinary medicine, and the status, and the prospects.

УДК 006.35(100)

**РОЗРОБЛЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ
ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ЗА ISO 22000:2005 ТА НЕОБХІДНІСТЬ
ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ISO СЕРІЇ 22000 В УКРАЇНІ**

Білик Р.І., к.вет.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

**Яценко І.В., д.вет.н., професор, академік АН ВО України, судово-ветеринарний експерт,
бакалавр права**

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Юрченко П.А., Бунечко С.М., магістранти

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Анотація. Проведено аналіз нормативно-правових актів та нормативних документів, які регламентують законодавче забезпечення та правові аспекти розробки, впровадження й функціонування ISO 22000:2005 Food safety management systems – Requirements for any organization in the food chain (Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга). Показано про необхідність згармонізувати на глобальному рівні вимоги до системи управління безпечністю харчових продуктів для підприємств харчового ланцюга. ISO 22000:2005 доцільний для організацій, що прагнуть мати більш сфокусовану, послідовну та інтегровану систему управління безпечністю харчових продуктів, ніж це звичайно вимагає законодавство.

Ключові слова: HACCP, система управління безпечністю харчових продуктів, ISO 22000:2005, ISO 9001, стандартизація, сертифікація.

Актуальність проблеми. Харчові продукти та умови і засоби їх виробництва зазвичай є основними джерелами ризиків, які в останні десятиліття були об'єктом особливої уваги фахівців.

Саме тому методології забезпечення якості що ґрунтувалися на концепціях „бездефектного виробництва” та „видів і наслідків відмов”, які в 60-х роках минулого століття широко використовувались в США, ЄСРП і європейських країнах для зменшення собівартості перш за все особливо важливих видів продукції оборонної та електронної техніки, були прийняті суспільством за основу формування вимог до систем управління безпечністю харчових продуктів (СУБХП), заснованих на принципах HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points).

HACCP – Аналіз небезпечних чинників і критичної контрольної точки – нині є концепцією що ґрунтується на оцінюванні і управлінні небезпечними чинниками будь-якої ланки харчового ланцюга (від вирощування, переробки до кінцевого виробництва та роздрібної торгівлі), застосування якої знижує рівні ризиків виникнення небезпек для життя і здоров'я споживачів харчової продукції.